

Dispariția lui Domokos Geza, în pofida vârstelor noastre, nu se înscria printre nenorocirile pe care le prevedeam. Relativ recent - sunt numai doi-trei ani de atunci -, am stat de vorbă îndelung, la Târgu-Mureș, în prezența unei bune colege, despre cele multe pe care le-am mai avea de făcut, fără de care n-am putea să ne încheiem, împăcați cu noi înșine, scurtele biografii.

Ne cunoscusem demult, zeci de ani lucrasem în aceeași clădire și, prin intermediul uniunilor de creație din care făceam parte, eram la curent nu numai cu realizările noastre editoriale, cu cărțile pe care visam să le mai scoatem, ci și cu intențiile despre care spuneam: „ei, cine știe, poate om avea încă norocul...”. Începem să contăm pe noroc, când norocul devine, dramatic, ipotetic...

Și la Târgu-Mureș, depănând amintiri, am depănat și intenții. Scosese, tocmai, o carte, visam, deopotrivă, altele. Dar, cărțile din vis nu sunt cărți,

DOMOKOS GEZA – un om al timpului său

sunt vise... sunt promisiuni, sunt așteptări, nu o dată retezate de ghilotina necrologurilor premature.

Părem sănătoși și nu suntem, iar cărțile noastre care așteaptă reclamă - vai, cât de zadarnic, însă! - tauri și sânge proaspăt.

Am rugat un cunoscut comun din Târgu-Mureș să-mi spună ce-a mai izbutit, pe ultima sută de metri, Geza... dar despre cei de Dincolo, oricât de bine intenționați ar fi fost și oricâte merite ar fi ascuns, odinioară, mult prea marea lor modestie, nu se mai știe prea mult... Media - rar câte un cuvânt, radiourile tac, numai dușmanii prind glas, atunci când, nu cumva, preferă și ei să ne îngroape în uitare.

Domokos Geza a fost un om al timpului său. Nu un erou, un om, și despre oameni parcă-i tot mai puțin timp de vorbit. În ceea ce mă privește, promit, dragă Geza, să aflu cât mai multe despre ultimii tăi ani și ultimele tale zile... precum și despre ultimele pagini scrise... Și promit să le istorisesc despre toate și cititorilor acestei publicații comunitare care ne-a apropiat totdeauna, păstrându-ne aproape chiar și în acest ceas târziu... Acum, la despărțire, cu dragoste, un om care te-a prețuit sincer,

DOREL DORIAN

Artiști în procesul creației, sub lentila fotografică a lui Armand Beraru

Artistul fotograf israelian, de origine română, Armand Beraru, a știut din nou să ne încante privirile cu creațiile sale. În cadrul ultimei sale expoziții fotografice, deschisă între 24 mai - 6 iunie, în foaierea sălii Amfiteatru a Teatrului Național „I.L. Caragiale”, el aduce un omagiu colegilor artiști israelieni - pictori, sculptori, graficieni -, mulți dintre ei din comunitatea evreilor români (printre care prietena noastră, pictorița Liana Saxone-Horodi), prezentându-i în timpul procesului de creație. Inspirată probabil din tematică, fotografiile, prin viziune, colorit, dinamică, evocă pe undeva chiar creațiile acestora, sunt - ca să spun așa - picturale.

La vernisajul expoziției, o serie de personalități prezente - Mihaela Ionescu, din partea M.A.E., fost atașat cultural la Ambasada Română din Israel, actrița Ilinca Tomoroveanu, din partea Teatrului Național, Dana Armașu, de la Tv.R.I., colegi de la cluburile foto din Craiova și Oradea, unde Armand Beraru este prezent adesea cu fotografiile - au apreciat activitatea artistică a acestuia, contribuția lui la cunoașterea comunității românilor din Israel și la cunoașterea culturii israeliene în România și în alte țări. Într-un mesaj transmis artistului, Jonathan Rosenzweig, atașat cultural al Ambasadei Israelului în România, a apreciat expoziția ca o oglindă a diversității culturale din Țara Sfântă.

Născut la Cernăuți și plecat din România în Israel, în 1965, Armand Beraru s-a transformat de-a lungul timpului din fotograf amator în artist. Este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Israel. Începând din 1997, a avut numeroase expoziții personale în Israel, Germania și România, a participat la expoziții colective, o parte dintre fotografiile sale fiind expuse permanent în Knesset, la Institutul Cultural Român din Tel Aviv, la alte instituții culturale din Israel. A fost distins cu numeroase premii. Profesiunea lui de credință, pe care a expus-o și cu prilejul vernisajului, este: limba artei fotografice este unică și universală, nu cunoaște granițe.

EVA GALAMBOS

Spirite celebre

Voltaire - numele sub care a rămas în istoria literară François Marie Arouet - se bucura de o faimă care i-a permis replici necruțătoare chiar și la adresa unor personalități.

La o masă dată la palat, regele, cam amețit de băutura, îi porunci să spună o anecdotă.

- Azi sunt prea prost pentru așa ceva, răspunse scriitorul, cam supărat.

Regele se înfurie:

- M-ai auzit pe mine vreodată spunând că sunt prea prost pentru ca să domnesc peste Franța?

- Din nefericire, nu, Maiestate - replică Voltaire, cu un aer serios.

Odată, pe când i se juca piesa „Roma salvată”, la un teatru din Geneva, în loja oficială se afla un înalt demnitar, care, în timpul spectacolului, a adormit. Observându-l, Voltaire s-a apropiat de el și a zis, în auzul întregii săli:

- Pe onoarea mea, dumnealui crede că e la ora sa de audiență.

Replicile erau totdeauna și după „calibrul” celui căruia i se adresau.

Arouet

Unui pretins literat al vremii, care i-a dat o piesă de teatru spre a-și spune părerea, i-a trimis, după un timp, câteva rânduri: „Greutatea nu e să scrii o asemenea tragedie. Tragedia e să o citești”.

Voltaire frecventa adesea saloanele literare, unde obișnuia să-și citească piesele. Într-o discuție preliminară cu câțiva prieteni, îl laudă pe naturalistul elvețian Haller. Unul dintre cei de față îl întrepruse:

- Aveți o părere foarte bună despre domnul Von Haller, care, însă, are o părere contrarie despre dumneavoastră.

După o clipă de gândire, scriitorul spuse: „Probabil că ne înșelăm amândoi” și începu să citească din cea mai recentă operă a sa, tragedia „Semiramis”, în care se simt puternice influențe din literatura mai veche, în special din Racine și Corneille. La anumite pasaje, Piron, unul dintre cei prezenți, se ridică și se înclină respectuos. La sfârșitul lecturii, Voltaire îi ceru să se explice.

- M-am înclinat, domnule Arouet, ori de câte ori am întâlnit cunoștințe de-ale mele foarte vechi.

Departee de a se supăra, Voltaire știa să primească și chiar să aprecieze o remarcă neconvenabilă, dar spumoasă. Este și aceasta o trăsătură a oamenilor mari.

A. CROITORU

ANIVERSARELE ȘI COMEMORĂRILE LUNILOR IULIE-AUGUST

Cruce a Legiunii de Onoare. Marile muzee ale lumii organizează expoziții cu lucrările sale.

● 10 iulie 2007 - împlinește 50 de ani Excelența Sa RODICA RADIAN GORDON, care își încheie mandatul de ambasador al Israelului în România.

● 11 iulie 1944 - s-a născut EIZIC IANCU, președintele C.E. din Tecuci.

● 12 iulie 1943 - s-a născut la București scriitorul RADU F. ALEXANDRU.

● 12 iulie 1902 - s-a născut la Breslau scriitorul și filosoful GÜNTHER ANDERS.

● 13 iulie 1942 - s-a născut reputatul actor de film HARRISON FORD.

● 13 iulie 1912 - s-a născut economistul american MILTON FRIEDMAN, laureat al Premiului Nobel pentru economie (1976). A formulat teoria monetară a venitului național și o nouă variantă a teoriei cantitative a banilor.

● 14 iulie 1902 - a murit sculptorul MARK ANTOKOLSKI, născut la Vilna. Este autor al unor sculpturi cu subiecte istorice: *Ivan cel Groznic*, *Petru I, Pușkin*. A abordat și teme iudaice: *Croitorul evreu*, *Discuție talmudică*. Muzeul de Artă al României deține două

lucrări în bronz ale lui Antokolski: *Cronicarul Nestor* și *Mefisto*.

● 15 iulie 1892 - s-a născut, la Berlin scriitorul, filosoful și criticul literar WALTER BENJAMIN.

● 19 iulie 1868 - s-a născut la Werder, Germania, poetul și eseistul MORITZ HEIMANN. Maestrul al aforismului. Dintre lucrările sale menționăm: *Soția lui Akiba* (dramă), *Scrieri prozaice*, *Nuvele*.

● 20 iulie 1847 - s-a născut, la Berlin, pictorul și graficianul MAX LIEBERMANN. Și-a început cariera artistică în stil realist, devenind apoi un maestru al impresionismului. A fost o perioadă președinte al Academiei de Arte a Rusiei.

● 21 iulie 1857 - s-a pus piatra de temelie a Templului Coral din București.

● 22 iulie 1942 - a început deportarea masivă a evreilor din ghetoul Varșoviei.

● 22 iulie 1957 - s-a născut FREDI DEAC, președintele C.E. din Bistrița.

● 22 iulie 1940 - s-a născut, la București, chimistul ALEXANDRE REVCOLEVSCHI, stabilit la Paris. Este autorul unei noi metode de tratament termic al solidelor. A elaborat peste 200 de lucrări de specialitate. Membru de onoare al Academiei Române.

● 26 iulie 1932 - s-a născut Marele Rabin MENACHEM HACOHEN.

● 27 iulie 1928 - s-a născut, la Fălticeni, ALFRED HĂRLĂOANU, doctor în filologie. Vreme îndelungată, a fost cadru didactic la A.S.E. din București. A publicat numeroase cursuri universitare, manuale, dicționare. A avut și preocupări constante în domeniul ebraic și iudaic (Manual de limba ebraică, Dicționar ebraic - român, O istorie a mozaismului și a Israelului antic).

● 28 iulie 1902 - s-a născut, în Austria, filosoful, logicianul și sociologul Sir KARL POPPER. În 1945, s-a stabilit în Anglia. Concepția sa filosofică - raționalismul critic - era o antiteză a neopozitivismului.

● 28 iulie 1892 - s-a născut, la Praga, poetul expresionist FRANZ JANOVITZ. A căzut în primul război mondial.

● 29 iulie 1927 - s-a născut, la Haarlem (Olanda), scriitorul HARRY MULISCH.

● 30 iulie 1809 - s-a născut, la Fürth, JACOB HENLE, unul dintre creatorii anatomiei științifice moderne bazate pe teoria celulelor.

● 31 iulie 1935 - s-a născut OTTO DEUTSCH, președintele C.E. din Sibiu.

*

● 2 august 1892 - s-a născut, în Canada, JACK WARNER (John Eichelblum), unul dintre cei patru frați care au înființat celebra casă de filme „Warner Brothers Pictures Inc.”. Aici a fost lansat filmul sonor.

● 4 august 1938 - s-a născut publicista EVA GALAMBOS. Este redactor la „Realitatea Evreiască” și la „Gândul”. Face parte din Consiliul de Conducere al F.C.E.R.

● 4 august 2007 - împlinește 80 de ani (n. 1927) SOLOMON FLORIAN, redactor la „Realitatea Evreiască”.

● 8 august 1955 - s-a născut IGO KOFFLER, președintele C.E. din Rădăuți.

● 8 august 1937 - s-a născut, la Los Angeles, actorul DUSTIN HOFFMAN. În cursul carierei sale a câștigat de două ori Premiul Oscar.

● 9 august 1943 - a murit, la Paris, pictorul CHAIM SOUTINE, de orientare expresionistă. Tablouri în culori vii, care redau tumultul său interior.

● 9 august 1931 - s-a născut, la București, chimistul TEODOR WEXLER. Autor a numeroase brevete. Membru fondator al Fundației „Dr. W. Filderman”. A fost consilier al F.C.E.R. pe probleme culturale.

● 9 august 1928 - s-a născut prof. ing. OSY LAZĂR, președintele C.E. din București.

● 9 august 1914 - s-a născut, la Craiova, compozitorul și libretistul ALEXANDRU MANDY - autorul a numeroase șlagăre de muzică ușoară și musicaluri. A fost distins cu diferite premii.

● 10 august 1930 - s-a născut DAVID SEGAL IANCU, președintele C.E. din Brăila.

● 10 august 1940 - s-a născut, la Moscova, autorul și regizorul BENJAMIN SMECHOV. Și-a început cariera la legendarul teatru „Taganka” din capitala Rusiei.

● 11 august 1919 - s-a născut, la Hotin, scriitorul de limbă idiş LEO SCHADACH. A fost, între anii 1980 și 1992, redactorul paginii de limbă idiş a „Revistei Culturii Mozaic”. A tradus numeroase piese care au fost montate pe scena T.E.S. din București (*Astă seară*, *Lola Blau*; *Violonistul pe acoperiș* etc.). A murit în 1998.

● 15 august 1923 - s-a născut, la Wlozsin (Polonia), SHIMON PERES. În 1934, s-a stabilit în Ereț Israel. După proclamarea Israelului, a ocupat diferite funcții importante, devenind una dintre figurile emblematice ale iudaismului contemporan. Recent, a fost ales în înalta funcție de președinte al Statului Israel.

● 15 august 1907 - a murit, la Berlin, violonistul JOSEPH JOACHIM, născut în 1831. A fost directorul Școlii Superioare Muzicale din Berlin. Printre altele, a compus *Melodii ebraice*. A fost un promotor al muzicii de cameră.

● 15 august 1928 - s-a născut, la București, ing. MATY BLUMENFELD, specialist în rezistența materialelor, autor al unor lucrări de specialitate, fost profesor la Facultatea de Aeronave.

● 17 august 1863 - s-a născut, la Dubrovno, Rusia, liderul sionist MENACHEM MENDEL USIȘKIN. S-a aflat printre fondatorii grupului studențesc sionist din Moscova. În 1896, l-a cunoscut pe Theodor Herzl, participând alături de acesta la organizarea primului Congres Mondial Sionist. A făcut mari eforturi pentru strângerea de fonduri pentru coloniștii din Ereț Israel.

● 19 august 1977 - a murit, la Los Angeles, GROUCHO MARX, unul dintre celebrii frați Marx, comici neîntrecuți ai filmului american.

● 21 august 1897 - s-a născut, la Drohobici, Galiția, marea actriță de teatru și cinema ELISABETH BERGNER. Roluri de excepție în piesele *Hamlet* și *Cum vă place* și în filmele *Fräulein Else* și *Ecaterina cea Mare*.

● 23 august 1922 - s-a născut, la Berlin, publicista INGE DEUTSCHKRON, autoarea volumului de memorii *Am purtat steaua galbenă*.

● 23 august 1926 - s-a născut actorul TEODOR DANETTI.

● 25 august 1936 - s-a născut, la București, ing. SANDRA SEGAL. Absolventă a Institutului Politehnic București, specialistă în automatică. Este membru supleant al Consiliului de Conducere al F.C.E.R.

● 27 august 1888 - s-a născut, la Plonsk, pictorul și graficianul JOSEPH BUDKO. A studiat la Berlin. S-a stabilit în Ereț Israel, unde a devenit conducătorul Școlii de Arte „Bezalel” din Ierusalim.

● Acum 25 de ani, la 29 august 1982 - a murit, la Bad Reichenhall, liderul sionist NAHUM GOLDMANN. Între 1949-1978, a fost președintele Congresului Mondial Evreiesc.

● 29 august 1897 - a avut loc, la Basel, deschiderea primului Congres Mondial Sionist. La Congres s-a adoptat Programul Mișcării Sioniste. Printre participanți - Th. Herzl.

● 31 august 1967 - a murit, la Moscova, scriitorul ILYA EHRENBURG. Dintre creațiile lui menționăm: *Extraordnarele aventuri ale lui Julio Jurenito*; *Furtuna*; *Dezghetul*; *Oameni, ani, viață*. Împreună cu Vasili Grossman, a realizat *Cartea Neagră* a crimelor naziste împotriva evreimii.

SIEGFRIED WOLF